

ГАЗЕТА
ВETERANІВ ВІЙНИ

Третій ТОСТ

2025 рік • ГРУДЕНЬ • № 12 (780)

ПРОЩАВАЙ, 2025-й!

У ЦИФРОВОМУ ВИГЛЯДІ 2025-й рік – знаменний: ми прожили чверть ХХІ століття, не забули про 35-річчя з дня заснування УСВА. У кращі часи відзначили б цю подію з щирим українським розмахом, з фестивалями, змаганнями, поданнями на заслужені нагороди тощо. У календарі цього року переплуталися звичні дати скорботи, урочистостей і свят. Але не до свят нині, інші турботи, хвилювання і думки...

Ще не всі отямалися від шоку неймовірних подій – повномасштабного вторгнення агресора на нашу Батьківщину, болючої навали втрат рідних, друзів, добре знайомих і невідомих захисників Вітчизни, втрати домівок, руйнування родинних зв'язків. Але поступово наші громадяни звикають до сирен повітряних тривоги, життя без світла, до умов воєнного стану.

УСВА як важлива складова громадянського суспільства України, завдячуючи єдності, довіри і патріотизму ветеранів своєчасно знайшла шляхи передачі новому поколінню захисників Вітчизни власного бойового досвіду, склала основу добровільних формувань територіальної оборони, очолила підготовку населення України до національного спротиву, діючи за правилом «роби, як я».

Наприкінці четвертого року жорстокої війни все більше людей думають про мирне майбутнє, шукають відповідь на питання: як жити далі? Увага суспільства поступово зміщується до питань відбудови країни після війни, ліквідації її наслідків.

УСВА визначила пріоритетом у сучасній діяльності допомогу жертвам війни, насамперед, особам з інвалідністю внаслідок війни, спромагається створити Центр протезування і реабілітації, а також підготовки кадрів відповідних фахівців.

УСВА не забуває власних статутних завдань і цілей – це захист соціальних прав учасників бойових дій на території інших держав і членів їхніх сімей.

Здійснено конкретні кроки по об'єднанню традиційного ветеранського руху. Зареєстрована Українська федерація ветеранів.

Уважно відслідковується чергова спроба дискримінаційних змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», підтримуються вимоги військових пенсіонерів щодо захисту їхніх матеріальних прав.

На жаль, вимушені чесно говорити про традиційне непорозуміння з центральними органами виконавчої влади, з «творцями» ветеранської політики в країні...

Усі організації УСВА повною мірою завантажені важкою волонтерською роботою.

Зроблено перші кроки щодо реконструкції і реєстрації місцевих пам'ятників відповідно до чинного законодавства. Прикладом може слугувати Харківська міська організація УСВА.

Спілка живе, активно діє і не втрачає впевненості в переможному мирному майбутньому України.

Сергій ЧЕРВОНОПИСЬКИЙ,
голова УСВА.

ВАШУ ВІДВАГУ БАЧИМО, А ЗАХИСТ ВІДЧУВАЄМО

Звернення Президента України з нагоди Дня Збройних Сил України

УКРАЇНЦІ, УКРАЇНКИ!

ШОСТЕ ГРУДНЯ – великий день, день тих, хто, тримаючи зброю, доводить українську силу, – День Збройних Сил України. І це про тих, хто дійсно об'єднує наш народ у боротьбі, вдячності, пам'яті і, звісно, об'єднує у великій повазі.

Ця наша повага – не лише в підтримці, молитвах, не лише в донатах і словах, які всі, безумовно, сьогодні напишуть своїм – рідним воїнам, які є в кожного.

Ця повага про децю більше. Вона стала окремим явищем, феноменом нової України. Ця повага стала місцевістю. І ця повага докола нас – у наших містах, на наших вулицях і наших будинках. Це сотні зображень, які народилися по всій Україні. Сотні присвячень, що поєднали в собі мільйони подяк тобі, тобі, українській воїне! І як важливо помічати ці муралі.

Як важливо, поспішаючи у своїх справах, зупинитися хоча б на мить. Пройти не повз, а поруч. Віддивитися в ці малюнки, у ці очі. Пам'ятати, що вони зробили у війні за незалежність України. Цінувати. А для цього – знати. Знати історію кожного.

Того, хто захищав рідний Київ, а потім полетів на допомогу в заблокований Маріуполь. Або виріс на Донбасі та боронив столицю. Був світовим призером з джуджитсу, а став захисником

України. Хто був всевітньо відомим оперним співаком, а став українським воїном. І того, хто був ювеліром, мав, як кажуть друзі, золоті руки й цими руками знищував окупантів. Різні долі. Однакові цінності. Різні імена. Однакова шана всім. Вони росли в різних містах, різних родинах, різних будинках, але всюди були виховані як справжні герої.

І скільки в цьому символізмі гордості й болю водночас: вони пішли захищати рідний дім – і сьогодні їхні портрети на стінах цих домів. І на школах, де вони мали різні оцінки, але на відмінно вивчили, що таке честь, відвага, людяність і любов – любов до своєї України.

Це точно знав Данило Погорілов, що мав астigmatизм обох очей, але бачив, хто ворог і зло, а побратими бачили його мужність, коли він ціною життя вивів групу з оточення.

Це знав Олег Фадеєнко, який мав понад 2 метри зросту й для побратимів був Малиш. Звільняв Куп'янськ, Херсон і для держави став Геройом України.

І Дем, що поліг у бою на наступний день після свого дня народження. І Тарас Березюк, який віддав життя за свободу в День Незалежності України.

І я точно знаю: одного дня в мирному Києві, Харкові, Дніпрі, Львові – будь-де в Україні, поба-

(Закінчення на 2-й стор.)

У ЦЕНТРИ УВАГИ – ВETERANИ

ОСНОВНІ НАПРЯМИ фінансування у бюджеті – оборона, освіта, соціальний захист, підтримка ветеранів, медицина, бізнес і економіка, АПК.

На фінансування ветеранської політики передбачено 18,9 млрд грн, що на 6,3 млрд грн більше, ніж цьогоріч.

У центрі уваги – забезпечення потреб ветеранів і ветеранок, їхніх родин, а також сімей полеглих захисників і захисниць: житло, лікування, реабілітація, перекваліфікація, розвиток ветеранських просторів та інфраструктури пам'яті.

Пріоритетом є виділення 5,7 млрд грн на компенсацію за житло для ветеранів й ветеранок з інвалідністю I та II групи. Суму

Президент Володимир Зеленський 10 грудня підписав Закон України «Про Державний бюджет на 2026 рік».

збільшено на 1,7 млрд грн у порівнянні із 2025 роком.

4 млрд грн (+0,5 млрд грн до 2025 року) – на заходи підтримки та допомоги ветеранам й ветеранкам, зокрема:

- 1,4 млрд грн (+0,2 млрд грн до 2025 року) – на програму «Ветеранський спорт», освітні сертифікати для дітей захисників та захисниць, програми Українського ветеранського фонду Мінветеранів;
- 0,3 млрд грн – на нові програми Мінветеранів (переобладнання авто для ветеранів з інвалідністю, паліативний догляд,

лікування опіків, адаптація ветеранів, які втратили зір).

Крім того:

- 2,9 млрд грн – на діяльність фахівців із супроводу ветеранів й ветеранок;
- 1,1 млрд грн (+0,6 млрд грн до 2025 року) – розбудова мережі державних ветеранських просторів;
- 1 млрд грн (+0,2 млрд грн до 2025 року) – на зубопротезування і стоматологічне лікування (спільно з МОЗ).

Ветеранська політика у 2026 році – не лише вдячність держави за захист, а й інвестиція у стійкість та відновлення України.

Передплата-2026

Побратиме, це наша з тобою газета!

АТ «Укрпошта» інформує про продовження передплатної кампанії на перше півріччя 2026 року. Передплата за Каталогом медіа України на 2026 рік (перше півріччя) триває до 25 грудня 2025 року.

Підтримуйте газету воїнів-інтернаціоналістів «Третій тост» своєчасною передплатою.

Вартість передплати на місяць – 18 грн, на три місяці – 54 грн, на шість – 108 грн, на рік – 216 грн.

Вартість приймання передплати – 20 грн.

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ! ДОРОГІ ДРУЗИ!

Ми щиро вітаємо рішення уряду додати друковану пресу до переліку послуг, на які українці можуть спрямувати 1000 гривень «Зимової підтримки».

Закликаємо скористатися цією можливістю та оформити передплату на українські видання. Зробіть це дуже просто: завітайте до будь-якого відділення «Укрпошти» й повідомте оператору, що бажаєте сплатити передплату коштами «Зимової підтримки».

Можна обрати будь-який термін – від 1 до 12 місяців. Доставка розпочнеться вже у січні 2026 року по всій Україні, включно з прифронтовими громадами.

Ми щодня працюємо для вас, дотримуючись високих стандартів журналістики, щоб ви отримували лише важливу, перевірену й корисну інформацію. І саме ваша підтримка дозволяє нам продовжувати цю місію впевнено та системно.

«Зимова підтримка» – це шанс допомогти українській пресі пройти через складні часи та зберегти українське незалежне слово.

Подати заявку на отримання «Зимової підтримки» можна у будь-якому відділенні «Укрпошти» до 24 грудня. Для маломобільних громадян діє послуга вилику листоноші за номером тел.: 0 800 300 545.

Ми будемо щиро вдячні кожному, хто вирішить підтримати саме друковану пресу й зробити свій внесок у розвиток українських видань.

Наш індекс – 30224.

Відродження

ВІДНОВЛЮЮТЬ ПАМ'ЯТНИК У ХАРКОВІ

РЕМОНТНО-ВІДНОВЛЮВАЛЬНІ роботи ведуться за планом. Уже відремонтовано пам'ятну стелу та постамент. Заплановано встановити нові меморіальні плити, які увічнять воїнів Харківщини, загиблих в Афгані-

За ініціативи Громадської організації «Харківська міська Спілка ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів)» у сквері біля станції метро «Наукова» тривають ремонтно-відновлювальні роботи пам'ятного знаку «Харків'янам, загиблим в Афганістані та від російської агресії».

стані, а також учасників бойових дій в Афганістані, які загинули від російської агресії, захищаючи незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України. Включено

до плану робіт відновлення освітлення пам'ятного знаку та скверу, в якому він розташований.

Прес-служба ГО «ХМСВА(в-і)».

НАШЕ ЗАВДАННЯ – ЗАХИСТИТИ ДЕРЖАВУ

У День Сухопутних військ Збройних Сил України Президент Володимир Зеленський зустрівся в Харкові з воїнами, відзначив їх державними нагородами, вручив командирам підрозділів бойові прапори, стрічки почесної відзнаки «За мужність і відвагу» та стрічку почесного найменування.

«ЧАС ЗМІНЮЄ характер війни, змінює зброю, але незмінним залишається наше завдання – захистити державу, захистити незалежність України, гарантувати нашим українцям, нашим українським дітям, усім нашим людям реальну безпеку. Впевнений, ми виконаємо це завдання», – наголосив Володимир Зеленський.

Президент зауважив, що віддав українські позиції в Куп'янську. За словами глави держави, ро-

сіяні поширюють брехню про захоплення міста й розповідають усім у світі, що начебто Україна слабка.

«Україна сильна, захищає свої позиції. І чим сильніший наш захист на передовій, тим сильніші будуть наші позиції. Я про це неодноразово говорив і повторюю:

ВАШУ ВІДВАГУ БАЧИМО, А ЗАХИСТ ВІДЧУВАЄМО

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

чивши один із таких портретів, маленька дитинка питає батьків: «А хто це?» І вони знатимуть, що відповісти, вони точно розкажуть, і це точно продовжиться, і буде знову, і буде від покоління до покоління, бо ми назавжди збережемо цю пам'ять і повагу до своїх військових. До їхніх принципів, якостей, волі, міцності, пертості. До всіх найкращих чеснот. І ними дихає кожне таке полотно, кожен колір, відтінок, кожен штрих передає ці історії. Ці вчинки, ці кроки. Це можна відчутти. Це треба відчутти.

Відчутти, як у 14-му році Віталій Трухан залишав інститут і їхав до зони АТО. Як, будучи весь час «на передку», Олексій Остапенко казав дружині: «Хто ж, якщо не ми?» Як Олексій Мовчан рятував із-під завалів 11 людей і котика. А Тарас Чайка зберіг свій екіпаж, і тепер його іменем названа аудиторія національного університету. «Стійте міцно. Ви все, що в нас є!» Цими словами я звертався до наших воїнів у перший день війни. І ви стояли міцно. Стояли, коли в Україні майже ніхто не вірив, коли нам казали: у вас тиждень, у вас без шансів, у вас немає іншого варіанта, аніж здатися. А ви стояли. І вистояли. І тому Україна стоїть. Бо вірять у себе. Бо себе поважає. І себе захищає.

І пліч-о-пліч із тими, хто зустрів вторгнення у лавах Збройних Сил України, стали згодом сотні тисяч своїх. Українські чоловіки, українські жінки. Неймовірні. Безстрашні. Справжні.

Перша військова, яка очолила підрозділ артилерії. Снайперка, що знищила десятки окупантів. Кулеметниця, яка пішла на фронт у 19. Пташка. Тайра. Ксена. Руда. І десятки, десятки тисяч хоробрих дівчат і жінок у ЗСУ. Всі, хто мав свої власні справи, але обрав одну – захищати рідну землю.

І кожен, хто був тим, ким мріяв, але став тим, ким мусив. Воїном. Той, хто навчався в академії культури й захистив рідний Харків. Хто мріяв бути істориком, добре знав картографію, завдяки чому вивів і врятував багатьох своїх побратимів. Хто грав на акордеоні, займався народними танцями, а став бойовим медиком і рятував життя. Хто знищив сім ворожих лі-

таків і є наймолодшим Героєм України.

Все це – про наше життя, що поділилося на до й після 24 лютого. Хтось був підприємцем, учелею, фермером, дизайнером, кою одягу. Хтось виховував п'ятьох дітей. Мріяв про навколосвітню подорож. Мав успішний стартап. Ось що робить Росія. Б'є не лише по містах – вони руйнують мрії. Росія атакує не лише будинки – атакує долі й майбутнє. І не лише вибору. І цей вибір на користь України було зроблено.

Чорний міг працювати на залізній дорозі, але мав залізну волю й бився за країну на Харківщині та Донеччині. Йому назавжди 24. Крилов народився у Львові й захистив нас під Бахмутом. Йому назавжди 21. Бокс народився в Києві й захистив нас біля Запоріжжя. Йому назавжди 23.

Та всі вони не пішли від нас – вони серед нас. Назавжди. У наших серцях. У наших віршах. У повідомленнях «Дякую!» Дякую всім військовим України. Всім героям на стінах, які за Україну стали й стоять стіною. Які разом – Збройні Сили України. Це більше ніж військо. Більше ніж сім'я. Це уособлення нас із вами – всієї України. Того, за що ми боремось, як і чому. Коли немає більше чужих міст і сіл. Кожне своє, кожне рідне. І кожен куточок України боронять бічці родом із кожного куточка України. Скільки імен, скільки вчинків і скільки ж правди у строках того, хто був поетом до війни, і ним лишився на війні, і написав:

Спинися та прислухайся, прибуду.

*Ця мова – меч.
Для тих, хто йде з мечем.
Вертайся у своє болотисте нікуди,
Тебе ніхто сюди не кликав калачем.*

Ці слова, стримуючи окупантів з усіх боків, щодня втілюють у життя наші, наші воїни. Історіями на полі бою. Історіями сили та хоробрості. Скільки таких мужніх. Скільки таких гідних. Не сотні й не тисячі. Безумовно, більше. Настільки, що не існує на планеті такої стіни й немає у світі стільки фарби, аби змалювати все, що зробили і роблять українські військові. Заради своїх. Дітей, батьків, коханих і кожної маленької

наші позиції в перемовинах будуть сильними тільки тоді, коли наша армія буде сильною», – акцентував Володимир Зеленський.

Президент наголосив, що Україна має завершити війну достойно, з повагою до кожного воїна та полеглого героя. Присутні вшанували хвилиною мовчання пам'ять усіх захисників і захисниць, які віддали свої життя за Україну.

Глава держави вручив двом Героям України ордени «Золота Зірка». Найвищою державною нагородою удостоєні полковник Василь Матієв і капітан Дмитро Філатов.

Володимир Зеленський також вручив трьом захисникам відзнаку «Хрест бойових заслуг». Її отримали капітан Василь Полянчик, старший лейтенант Олексій Сулима і солдат Андрій Тимошицький.

З нагоди Дня ракетних військ та артилерії Президент Володимир Зеленський зустрівся з військовими, привітав їх із професійним святом й відзначив державними нагородами – орденами Богдана Хмельницького I–III ступенів і «За мужність» II і III ступенів.

ФАХОВІСТЬ І ГЕРОЇЗМ

ГЛАВА ДЕРЖАВИ зазначив, що сьогодні день однієї з найсильніших складових українського захисту. Українські гармати, реактивна артилерія, артилерійська розвідка, протитанкові підрозділи, мінометники й усі ракетні підрозділи за роки повномасштабної війни довели свою фаховість і взірцевий героїзм. За словами Президента, українські воїни знаходять способи наших бути щонайменше нарівні з ворогом навіть тоді, коли противник має перевагу у вогневих засобах.

«Українська артилерія, наші ракети вже давно не мають недосяжних точок на території бойових дій і все частіше уражають окупанта в його тилу – на його території. І дальність наших бути постійно збільшується. Російська логістика, російські бази, російські нафтові термінали – усе це відчуло, що таке українські ракети, що таке ваша сила. І якщо Росія і далі не зупинить війну, наші ракети неминуче

досягатимуть іще більш віддалених російських об'єктів», – наголосив Володимир Зеленський.

Президент окремо подякував командирам і воїнам з усіх підрозділів, які стараються правильно поєднувати застосування дронів та артилерії, далекобійних дронів і ракет.

«Саме інтеграція цих видів зброї в єдину систему вогневого ураження часто забезпечує той результат, який так нам потрібен. І хоча, звісно, дрони будуть розвиватися так само швидко й так само масштабно, як і зараз, це ще не означає, що час ракет і час артилерії минув. Треба застосовувати все, що допомагає нашим воїнам, все, що досягає бойових результатів. Саме так ми діємо й будемо діяти», – зазначив глава держави.

Президент наголосив, що маємо завжди пам'ятати українських воїнів, які віддали свої життя, захищаючи Україну. Їхню пам'ять ушанували хвилиною мовчання.

ВДЯЧНІ ВСІМ, ХТО НЕ ЗАЛИШАЄТЬСЯ БАЙДУЖИМ

Президент України Володимир Зеленський з нагоди Міжнародного дня волонтера привітав громадян, котрі волонтерською діяльністю долучилися до захисту України.

«СЬОГОДНІ, у Міжнародний день волонтера, ми дякуємо всім, хто не залишається байдужим і підтримує Україну, наш захист, наших воїнів, життя в наших громадах», – йдеться у привітанні, опублікованому в соцмережах.

Президент зазначив: від перших днів війни з 2014 року, від перших днів повномасштабного вторгнення з 24 лютого захист України ніколи не був у меншості – мільйони людей долучилися до

оборони нашої незалежності, нашого життя. І саме так, у єдності, українці втримали російських окупантів за межею фронту.

«Щороку це надзвичайно символічно – День волонтера напередодні Дня Збройних Сил України. Український захист базується на українській єдності, на українській взаємопідтримці. Дякуємо всім, хто б'ється заради України! Дякуємо всім, хто допомагає! Слава Україні!» – йдеться у привітанні.

ВАЖЛИВІ ЗМІНИ НА ПІДТРИМКУ ВЕТЕРАНІВ

Кабінет Міністрів України погодив важливі законодавчі ініціативи, а також вніс зміни до низки чинних урядових постанов, які стосуються забезпечення потреб і гарантій ветеранів, ветеранок, членів їхніх сімей та родин загиблих воїнів, вшанування пам'яті Захисників і Захисниць.

ПРОЕКТИ нормативно-правових актів розроблені Міністерством у справах ветеранів України.

Додаткові кошти на житло для ветеранів, ветеранок та їхніх родин.

Уряд передбачив понад 1,734 млрд грн витрат, передбачених Мінветеранів на 2025 рік, та спрямував їх на виплату грошової компенсації для придбання житла. Це дозволяє Мінветеранів цього року забезпечити власним житлом ще 715 осіб. Попередньо житлом забезпечено у 2025 році 1587 родин.

Схвалено Концепцію Державної цільової програми з підтримки ветеранського підприємництва на 2026–2028 роки.

Концепція допоможе державі системно розвивати ветеранське підприємництво, покращити координацію між органами влади та підтримати економічну незалежність ветеранів й ветеранок. Концепція передбачає подальше затвердження Державної цільової програми. Виконання Закону «Про ветеранське підприємництво».

Погоджено проект Ветеранського кодексу.

Уряд схвалив проект Кодексу України «Про захист державності, незалежності та статусу захисників держави». Це комплексний документ, який має об'єднати всю систему ветеранської політики в єдине, узгоджене й сучасне законодавство. Головна ідея – створити єдину, чітку та логічну правову основу для всіх категорій ветеранів, ветеранок і членів їхніх родин.

Документ має усунути суперечності між чинними нормативно-правовими актами, оновити застарілі положення, спростити процедури отримання соціальних гарантій і послуг, а також зміцнити та формалізувати відповідальність держави перед своїми Захисниками і Захисницями. Загалом Кодекс вносить зміни у понад два десятки пов'язаних нормативно-правових актів.

Далі документ буде переданий на розгляд Верховної Ради України.

Затверджено Порядок реалізації експериментального проекту щодо надання послуг з корекції рубцевих змін шкіри після травм, опіків для тих, хто захищав і продовжує захищати Україну.

З 2026 року держава компенсуватиме надання таких послуг для наших Захисників і Захисниць усім медзакладам незалежно від форми власності, якщо ті мають відповідну ліцензію та договір із Мінветеранів.

Юридичні підстави для розбудови мережі державних ветеранських просторів.

Закладено правову основу для створення таких просторів у громадах як основного осередку надання підтримки для ветеранів й ветеранок війни, членів їхніх родин.

Схвалено Концепцію вшанування пам'яті загиблих Захисників і Захисниць України та формування культури поваги і підтримки ветеранів війни до 2028 року й затвердження операційного плану заходів з її реалізації.

Спрямована на зміцнення національної єдності, відновлення історичної справедливості, посилення ролі ветеранів й ветеранок війни у суспільному житті, а також формування сталих традицій пам'яті про Захисників і Захисниць України.

Оновлення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року.

Оновлено Порядок видачі посвідчень і нагрудних знаків ветеранів.

Зміни гарантують правильний облік талонів на безоплатний або пільговий проїзд для учасників бойових дій та людей з інвалідністю внаслідок війни, щоб уникати подвійного використання пільг.

Удосконалено порядок оплати праці фахівців із супроводу ветеранів й ветеранок.

Зокрема, тепер їхню роботу за потреби зможуть оплачувати й місцеві бюджети.

УРЯД ПОГОДИВ ПРОЄКТ ВЕТЕРАНСЬКОГО КОДЕКСУ

Кабінет Міністрів України схвалив проєкт Кодексу України про захист державності, незалежності та статусу захисників держави – комплексний документ, який має об'єднати всю систему ветеранської політики в єдине, узгоджене й сучасне законодавство. Далі документ буде переданий на розгляд Верховної Ради України.

ПРОЄКТ КОДЕКСУ розробила команда Мінветеранів, головна його ідея – створити єдину, чітку та логічну правову основу для всіх категорій ветеранів, ветеранок і членів їхніх родин.

Нині у ветеранській сфері існують десятки різних законів та постанов, кожен з них відповідає за окремий напрям – статуси, соціальні гарантії, реабілітацію, працевлаштування, освіту тощо. Частина норм датується 1993 роком, ще частина – має суперечності в різних актах. Все це ускладнює весь процес повернення Захисників і Захисниць до цивільного життя.

Ось чому Ветеранський кодекс покликаний усунути суперечності між чинними нормативно-правовими актами, оновити застарілі положення, спростити процедури отримання соціальних гарантії і послуг, а також зміцнити та формалізувати відповідальність держави перед своїми Захисниками і Захисницями.

Кого стосується? Кодекс охоплює не лише ветеранів й ветеранок сучасної російсько-української війни та їхніх родин, а й: – ветеранів війн ХХ століття та членів їхніх сімей; – родин загиблих Захисників і Захисниць України; – іноземців та людей без громадянства, які стали на захист України; – постраждалих учасників Рево-

люції Гідності та родин Героїв Небесної Сотні;

– працівників підприємств і організацій, які брали участь у заходах оборони, хоч і не були військово-службовцями.

Це дозволяє справедливо визнати усіх, хто зробив внесок у становлення і захист Української держави, забезпечити шану і повагу, належні гарантії та можливості.

Що містить Кодекс? Документ складається з шести великих структурних частин – «книг». Кожна з них регламентує певний напрям.

Книга перша визначає та закріплює основи ветеранської політики, її принципи і завдання; визначає хто такі ветерани й ветеранки, їхні статуси; регламентує роботу Єдиного державного реєстру ветеранів війни (ЄДРВВ); визначає механізми фінансування ветеранської політики, відповідальність держави.

Книга друга визначає, хто належить до ветеранів війн ХХ століття, членів їхніх сімей та їх правовий статус; які соціальні гарантії їм передбачені.

Книга третя визначає правовий статус ветеранів/ветеранок та ветеранів/ветеранок-іноземців, правовий статус членів їхніх сімей та родин загиблих (померлих); державні гарантії цим категоріям людей.

Книга четверта визначає право-

вий статус постраждалих учасників Революції Гідності та членів сімей Героїв Небесної сотні, державну підтримку.

Книга п'ята визначає правовий статус залучених осіб, членів сімей загиблих (померлих) залучених осіб, порядок та підстави надання статусу залучених осіб, залучених осіб з інвалідністю, членів сімей загиблих (померлих) залучених осіб; які саме державні гарантії їм передбачені.

Книга шоста визначає, що таке державна ветеранська політика, її мету, суб'єкти її формування та реалізації; повноваження центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у реалізації ветеранської політики.

Крім того, Кодекс вносить зміни у понад два десятки пов'язаних нормативно-правових актів, серед яких: Кодекс законів про працю України та Закон України «Про відпустки», низку соціальних, медичних і адміністративних законів. Це дасть змогу уникнути суперечностей і забезпечити повну юридичну сумісність нового документа з чинним законодавством України. Водночас пенсійні питання й надалі регулюватимуться пенсійним законодавством, щоб уникнути дублювання.

І найголовніше – українські ветерани й ветеранки, їхні сім'ї та родини полеглих Захисників і Захисниць залучують не на хаос і застарілі механізми, а на сучасну, впорядковану, прозору та зрозумілу систему комплексної підтримки. Вони віддали частину себе заради рідної країни, і держава зобов'язана відповісти їм чесною, зрозумілими правилами та гарантіями, гідними їхнього внеску у захист свободи і незалежності України.

В організаціях УСВА

СИСТЕМА ПІДТРИМКИ ДЛЯ КОЖНОГО

Делегація Дніпровського міського об'єднання ветеранів Афганістану взяла участь у Форумі «Україна. Ветерани. Єдність», який провів під егідою міської ради.

ПІСЛЯ СЛУЖБИ ветеран стикається з новими викликами. Документи, пільги, рішення, які не завжди зрозумілі й не завжди справдливі. Знання своїх прав – це не боротьба. Це захист гідності. Реабілітація ветерана – це не одна довідка і не один кабінет. Повернення до цивільного життя – це не один день і не один крок. Це шлях. До роботи. До власної справи. Здоров'я ветерана – це основа його повернення до активного життя. Сучасне протезування, реабілітація, спорт, подолання залежностей – це не опція, а необхідність. Війна не завжди закінчується разом зі службою. І це нормально – шукати допомогу. Говорити. Просити підтримку. Ментальне здоров'я – це сила жити далі, будувати плани та повертатися до себе.

Саме про це та інше говорили учасники заходу. Система підтримки існує. І вона готова працювати для кожного.

Воїни-«афганці» – українській армії

ЗАХИСНИКАМ ДО РІЗДВЯНИХ СВЯТ

Волонтерський центр «Патріот» Тернопільської обласної спілки ветеранів Афганістану вчоргове відправив допомогу нашим воїнам в 65-у окрему механізовану бригаду у підрозділ ветерана-«афганця» майора Тараса Михальчука на Запорізький напрям бойових дій.

ЗАВАНТАЖИЛИ буржуйки, маскувальні сітки, медичні польові ноші, окопні свічки, шрапнель для дрончиків, вологі серветки та пральний порошок, ковбасу та сало, квашені капусти і огірки, ковдри і подушки, теплий військовий одяг, супи швидкого приготування, енергетичні напої та домашні солодоші до Різдвяних свят.

Щира подяка за надану допомогу громаді села Сороцьке, благодійному фонду «Ангел добра» і Любі Кузів, ВАТ «Карпатська джерельна» і Михайлу Олійнику, ТМ «Довгошя», Людмили Малаєнко, ветеранам-«афганцям» Тернопільщини та всім небайдужим людям, хто не стовмився допомагати Силам оборони України.

Василь КОГУТ,
керівник волонтерського центру «Патріот»
Тернопільської обласної організації УСВА.

ПІДБИЛИ ПІДСУМКИ РОБОТИ ЗА РІК

НА ПОПЕРЕДНІХ чотирьох засіданнях були заслухані презентації всіх міністерств щодо їхніх планів реалізації Стратегії ветеранської політики та Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя. Під час нинішнього засідання заслухали результати більшості міністерств, підбили підсумки станом на початок грудня 2025 року, а також проговорили шляхи співпраці на наступний рік задля реалізації дієвої ветеранської політики.

Представники НАДС, МЗС, Мінкультури, Міносвіти, МОЗ, Мінроз-

Відбулося п'яте засідання Координаційного штабу з питань реалізації державної ветеранської політики під співголовуванням міністерки у справах ветеранів України Наталії Калмикової.

витку, Мінекономіки, Міноборони, Мінсоцполітики, Мінцифри, Мінмолдовспорту та МВС представили свої результати з реалізації Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року.

За підсумками засідання міністерка Наталія Калмикова наголо-

сила на важливості залученості кожного міністерства, всіх центральних органів виконавчої влади та інших бенефіціарів до реалізації ветеранської політики. Адже лише через тісну співпрацю можна досягти максимальної ефективності у створенні умов для гідного повернення Захисників та Захисниць до цивільного життя.

ПІДТРИМКА ВЕТЕРАНСЬКОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію Державної цільової програми з підтримки ветеранського підприємництва на 2026–2028 роки – документ, який має стати фундаментом для системного розвитку бізнес-ініціатив ветеранів й ветеранок, забезпечення їх економічної самостійності та повноцінної інтеграції у цивільне життя.

КОНЦЕПЦІЮ розробила команда Мінветеранів на виконання Закону «Про ветеранське підприємництво». Документ передбачає подальше затвердження Державної цільової програми з підтримки ветеранського підприємництва.

Чому виникла потреба у Концепції?

Перед державою постало безпрецедентне завдання – створити належні умови для повернення сотень тисяч своїх Захисників та Захисниць до цивільного життя, розкрити їхню економічну спроможність, забезпечити роботою і як наслідок – фінансовою самостійністю. Ветерани й ветеранки є однією з найчисленніших категорій працездатного населення та володіють навичками, які особливо цінні для цивільних галузей – сільськогосподарської, дисципліною, готовністю діяти у

складних умовах. Тому їх інтеграція в економіку стає не лише соціальним, а й стратегічним завданням держави.

Водночас певні недоліки наявних інструментів зайнятості, недостатня координація між органами влади та розрив між потребами ринку праці й можливостями людей призводить до того, що держава недоотримує цінний людський капітал. А ті, хто повертаються з війни, – можливості для повноцінної самореалізації у своїх громадах.

Саме тому Концепція покликана вирішити таку ситуацію, перетворивши ветеранське підприємництво на один з ключових інструментів повернення Захисників і Захисниць до цивільного життя.

Що передбачає Концепція?

Головна мета – сформувати цілісну державну політику, яка забезпе-

чить перехід Захисників та Захисниць від військової служби до цивільного життя та підтримає їх у запровадженні власної справи. Програма спрямована на:

- відновлення та розвиток людського капіталу;
- створення сучасних, ефективних інструментів зайнятості ветеранів й ветеранок;
- сприяння їхній економічній самостійності;
- використання бойового досвіду у цивільних галузях економіки;
- зміцнення національної економіки та безпеки.

Документ визначає комплекс дій держави на 2026–2028 роки, передбачених Законом України «Про ветеранське підприємництво».

Схвалення Концепції Державної цільової програми з підтримки ветеранського підприємництва – це важливий крок до впровадження в Україні сучасної, структурованої та ефективної системи підтримки ветеранів й ветеранок, їхньої самореалізації та розбудови стійкої післявоєнної економіки.

КУЛЬТУРА ПАМ'ЯТІ, ПОВАГИ І ПІДТРИМКИ

Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію вшанування пам'яті загиблих Захисників і Захисниць України та формування культури поваги й підтримки ветеранів війни до 2028 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації.

ЦЕ ДОРОЖНЯ КАРТА, що означає, як ми як суспільство маємо вшанувати тих, хто віддав життя за незалежність України, і як будувати гідні можливості підтримки для наших ветеранів і ветеранок.

За роки війни у кожній громаді України є Герої, чиї імена не можна забувати, забути чи стерти. Ми маємо зробити все можливе, щоб про них знали й через сотні років, щоб вони були прикладом відваги та хоробрості для юних поколінь українців, а для нащадків – нагадуванням про цінну існування нашої нації та їхньої можливості жити в мирі та незалежності.

Саме тому держава вперше си-

стемно визначає, як має будуватися культура пам'яті й культура підтримки тих, хто захищає Україну.

Що передбачає Концепція?

У документі визначено головні принципи, за якими Україна буде вшановувати загиблих Захисників і Захисниць, щоб їхні історії, імена й подвиги були збережені не лише в родинних, а й у пам'яті всього суспільства; будувати культуру поваги до ветеранів й ветеранок, щоб люди, які повернулися з війни, відчували себе потрібними; створювати сталі традиції пам'ятних подій, щоб кожна громада мала зрозумілі формати й підтримку для таких ініціатив.

Що саме робитиме держава?

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСТВА

У липні 2025-го уряд офіційно схвалив Концепцію Державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності до 2030 року. Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України разом із партнерами працює над завершенням проєкту програми та готує її до затвердження.

В УКРАЇНІ ДІЄ БАГАТО волонтерських ініціатив, проте вони досі мають переважно несистемний характер, на відміну від практики країн ЄС. Зокрема, немає єдиних механізмів координації, оцінки результатів і підтримки волонтерів.

В умовах повномасштабної війни волонтери працюють у складних і часто ризикованих умовах, особливо в районах, наближених до бойових дій, і потребують належного соціального захисту, розвитку якого є пріоритетом.

Додатково складнощі пов'язані з тим, що значна частина українців продовжує допомагати індивідуально, а громадські та волонтерські ініціативи часто потребують посилення організаційної спроможності, кращої взаємодії з державними інституціями, органами місцевого самоврядування та бізнесом. Також залишається потреба в підвищенні обізнаності волонтерів щодо правових аспектів їхньої діяльності.

Що пропонує програма? Її мета – всебічна підтримка поширення волонтерського руху на всіх рівнях: національному, регіональному та місцевому, а також сформувати сталу державну політику у цій сфері із залученням організації громадянського суспільства.

Програма враховує європейські підходи до підтримки та мотивації волонтерів, зокрема їх страхування та відшкодування витрат. Вона визначає заходи для популяризації волонтерства серед дітей, молоді та людей старшого віку. Програма передбачає і підтримку волонтерської діяльності на рівні територіальних громад, зокрема через Центри життєвості. Документ також описує, як має бути організоване волонтерство.

Сім'ї загиблих біля пам'ятника у Вінниці.

В обласному музеї.

З АРОДЖЕННЯ громадського «афганського» руху на Вінниччині відбулося задовго до реєстрації обласної організації в Спілці воїнів-інтернаціоналістів України. Спочатку це були військово-патріотичні клуби, згодом клуби воїнів-інтернаціоналістів, ради ветеранів війни в Афганістані при вищих навчальних закладах.

Через відсутність національного законодавства державної реєстрації громадських організацій постановою президії правління Спілки воїнів-інтернаціоналістів України від 31 жовтня 1990 року № П-1 зареєстровано положення про Вінницьку обласну Спілку ветеранів Афганістану. Згодом державну реєстрацію було проведено в обласній державній адміністрації.

В області діяло 30 офіційно зареєстрованих районних, міських, міськрайонних громадських організацій ветеранів війни в Афганістані, а зараз у зв'язку з адміністративно-територіальною реформою діє понад 50 організацій ветеранів війни в Афганістані в територіальних громадах області, які входять до структури Вінницької обласної Спілки ветеранів війни в Афганістані.

З перших днів заснування обласної громадської організації та її структурних підрозділів у районах, містах області головна увага приділялася соціальному захисту інвалідів війни в Афганістані, членів сімей загиблих воїнів, учасників бойових дій. Це насамперед вирішення проблем із забезпеченням житлом, забезпечення автотранспортом за кошти держави і підприємств, організацій області, лікування та санаторно-курортне оздоровлення ветеранів війни в Афганістані.

З метою увічнення пам'яті загиблих бойових побратимів 9 травня 1991 року в музеї Меморіалу революційної і бойової слави міста Вінниці, відбулося відкриття першої частини, а 15 лютого 1993 року – відкриття основної експозиції музею Пам'яті воїнам Вінниччини, які загинули під час війни в Афганістані 1979–1989 років.

Музей ветеранів війни в Афганістані у Гайсині було створено 13 лютого 1999 року – до 10-ї річниці виведення військ з території Афганістану. У 2002 році рішенням колегії управління культури Вінницької обласної державної адміністрації йому присвоєно почесне звання народного музею України.

Ініціатором створення музею став підполковник Руслан Броніславович Мушиманський – кавалер ордена Червоної Зірки, відзнаки Президента України – ордена «За заслуги» III ступеня, почесний громадянин Гайсини, голова районної Спілки ветеранів війни в Афганістані. Саме завдяки його зусиллям і підтримці бойових побратимів музей став місцем пам'яті, шани та правди про події Афганської війни.

Музей є унікальним – експозиції створено руками самих гайсинських ветеранів-«афганців». Тут зібрані матеріали про загиблих і живих, померлих у мирний час учасників бойових дій, особисті речі, фотографії, військова форма, фрагменти зброї, карти бойових дій, елементи вибухової техніки.

Представлено спогади, пісні, документальні фільми та інші матеріали, що розкривають події тієї складної трагічної війни. В музеї також зібрано багато літератури, присвяченої афганській тематиці.

Особливе місце займають картини художника В. А. Кухтенка, який передає на полотнах емоції та переживання, навіяні війною в Афганістані.

ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСНІЙ СПІЛЦІ ВЕТЕРАНІВ

Вшанування пам'яті.

Біля музею Пам'яті.

Гайсин.

Анатолій Гончар.

Слухають розповідь матері.

Жмеринка.

За роки своєї діяльності музей прийняв тисячі відвідувачів з різних куточків України та з-за кордону. Його експозиції добре знайомі школярам, студентам, військовослужбовцям, ветеранам війни, членам родин воїнів-інтернаціоналістів.

Сьогодні музей продовжує поповнюватися новими експонатами, зберігає пам'ять про героїв, які пройшли пекло війни, уже тепер захищаючи Україну. Справу Руслана Мушиманського продовжує його донька Ірина Щербина – дружина загиблого офіцера – захисника України.

Музеї, присвячені війні в Афганістані, створено в Калинівці, Жмеринці, Хмельнику, в селі Кожанка Оратівського, селі Медвежа Немирівського, селі Леухи Іллінського районів. Також створено музейні кімнати у Вінниці, Барі, селі Кривошиї, закладено фруктовий сад пам'яті в селі Голодьки Хмельницького району.

Завдячуючи фінансовій підтримці обласної державної адміністрації, 7 травня 1994 року

відбулося урочисте відкриття пам'ятника полеглим в Афганістані воїнам, який збудовано на честь 140 вінничан, загиблих під час війни та похованих на території області, та трьох воїнів, які вважаються зниклими безвісти.

Пам'ятники загиблим в Афганістані воїнам встановлено майже в усіх районах області. Також встановлено меморіальні дошки на будинках, де проживали та навчалися загиблі герої, названо вулиці на їх честь.

У 1998 році обласною Спілкою спільно з обласним краєзнавчим музеєм було видано Книгу Пам'яті Вінницької області «Чорний тюльпан». Автор Анатолій Гончар – Заслужений журналіст України, учасник бойових дій в Афганістані. Книги Пам'яті були видані в Гайсині, Іллінцях, Оратові. Ямполі, Погребищі, Калинівці.

У Хмельницькому, Літинському та Вінницькому районах було знято фільми про солдатських матерів, які не дочекалися своїх синів з Афганської війни.

Понад 20 років на базі обласного клінічного госпіталю ветеранів працював науково-практичний семінар для керівників громадських організацій ветеранів війни області.

Протягом усієї своєї діяльності обласна Спілка ветеранів війни в Афганістані та її структурні підрозділи на місцях турбувалися про зміцнення матеріально-технічної бази Вінницького обласного клінічного госпіталю ветеранів війни, Республіканського госпіталю для воїнів-інтернаціоналістів «Лісова поляна», санаторію ім. М. Семашка в Сімеїзі.

Проведено велику кількість заходів військово-патріотичного виховання підростаючого покоління.

Усі ці напрацювання стали можливими завдяки колосальній роботі активістів «афганського» ветеранського руху в Україні та області. Це в першу чергу Сергій Червонопиский – голова Української Спілки ветеранів Афганістану, Герой України, Петро Коптяев та Юрій Ніколаєв – очільники обласної Спілки ветеранів війни в Афгані-

стані. Олександр Білінський – голова Ямпільської та Олександр Цегельнюк – голова Погребищенської районної Спілки ветеранів війни в Афганістані, які очолюють організації з моменту створення. Слова вдячності нинішнім очільникам громадських організацій на місцях та активістам.

За 35-річний термін діяльності організації за активну громадську роботу 33 ветерани війни в Афганістані – члени обласної Спілки нагороджені державними нагородами України, відзнаками Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України, понад 1000 – вручено відзнаки Української Спілки ветеранів Афганістану, органів державної влади та місцевого самоврядування всіх рівнів області.

На превеликий жаль, організація втратила багато ветеранів війни в Афганістані, які, пройшовши горючу війну, померли в мирний час внаслідок хвороб, поранень або нещасних випадків. Серед них і керівники громадських організацій Володимир Перебийніс (Хмельник), Анатолій Кметюк (Тулчин), Руслан Мушиманський, Володимир Свіріпа, Олександр Білецький (Гайсин), Василь Бовкун (Калинівка), Олександр Дехтяр (Чечелівський район), Володимир Голотенко (Томашпіль), Тетяна Драмарецька (Козятин), керівник прес-центру обласної Спілки ветеранів війни в Афганістані Олег Войтович і редактор гайсинської районної газети «Трибуна праці», Заслужений журналіст України, учасник бойових дій в Афганістані Юрій Ковч. До останнього подиху вони працювали на «афганську» спільноту. Пам'ятаймо їх!

Мирну працю та діяльність громадської організації перервало вторгнення російського агресора на територію нашої держави. Учасники бойових дій в Афганістані не стали осторонь подій, що відбувалися на сході України, адже як ніхто розуміли, що таке війна, тому й підставили плече допомоги.

Одні почали займатися волонтерською діяльністю. Власним транспортом вирушали на передову, щоб доставити захисникам необхідне: теплий одяг, військову амуніцію, продукти харчування, речі першої необхідності.

Другі поповнили лави захисників України: Сергій Коврига, Василь Галас, Михайло Підпригора, Олексій Логачов, Анатолій Гуцол, Валентин Драмарецький. З літа 2014 року добровольцем пішов служити Олександр Пустовіт. Відтоді і до цього часу він захищає територіальну цілісність України. Влітку того ж року на службу в ЗСУ був мобілізований Казимир Любецький. Служив у 72-й окремій механізованій бригаді імені Чорних Запорозжів. Звільнився у запас у вересні 2015 року, а з квітня 2022-го – знову у лавах своєї бригади боронив рідну землю.

Треті поповнили лави захисників усвідомивши своїми синами. 29 січня 2015 року в стрій став Валерій Кучер із сином Богданом. З березня 2015 року по вересень 2017-го східні рубежі нашої країни захищав Василь Бовкун. Син Сергій, який пішов батьковою стежиною, обрав фах військового, з 2014 року брав участь в АТО.

Перший день повномасштабного вторгнення російського агресора на українські землі згуртував і

Правління обласної спілки.

Актив організації.

ВІЙНИ В АФГАНІСТАНІ – 35!

об'єднав нас у велику рушійну силу. Юнаки та чоловіки стали на захист рідної землі. Черги до військкоматів були довжелезними.

Учасники бойових дій знову не залишилися осторонь. Чоловіки попри вік, групи інвалідності, важкі поранення після Афганістану поповнили лави захисників України. Вінничани-«афганці» разом з головою Вінницької обласної спілки ветеранів війни в Афганістані Петром Кирилішиним прибули у пункт формування територіальної оборони КЗ «Вінницький ліцей №15». Аналогічний пункт діяв і у КЗ «Вінницький ліцей №10». Усі вони добровольцями вступили до лав 120-ї окремої бригади територіальної оборони Збройних Сил України, здебільшого у 210-й батальйон, де був взвод «афганців».

Військовослужбовці несли чергування на ротно-опорних пунктах Вороновиця, Дорожжє, напрямках Вінниця-Липовець-Немирів, охороняли об'єкти критичної інфраструктури обласного центру.

У березні 2023 року ветерани війни в складі 210-го батальйону брали участь в обороні Бахмута, інші батальйони обороняли Слов'янськ та різні населені пункти сходу України.

Ветерани війни в Афганістані служили в інших батальйонах 120-ї ОБРТО ЗСУ, в Силах спеціальних операцій, бригадах морської піхоти. Серед них Валерій Сторчак, Анатолій Кондюк, Михайло Пилипенко, Микола Дзекан, Петро Коптяєв, Василь Коваленко, Володимир Свящук, Микола Соловей, Андрій Пиндик, Олег Шулікін та багато інших.

Учасник бойових дій Олег Шулікін згадавав, що в «афганській» взвод зарахували і молоде поповнення. Дивлячись на юнаків без військового досвіду, яких усього потрібно було навчати, він захоплювався їхньою готовністю боронити Україну від агресора та непохитною вірою в Перемогу.

Були і такі учасники бойових дій, яких військкомати області мобілізували до ЗСУ. Певний час вони проходили перепідготовку і ставали на захист рідної землі. Варто відзначити, що «афганці» області гуртувалися та приходили у військкомати за місцем проживання. Серед них – очільники Погребищенської і Теплицької громадських організацій Олександр Цегельнюк та Олександр Сторожук, які і нині продовжують стояти на захисті рідної землі.

Разом з бачками до рук взяла зброю: Юрій Галуган, Роман Котляревський, Валентин Ковальчук, Вадим Зелениця, Віктор Логачов, Олексій Міхеєв, Роман Шаповалов, Денис Кирилішин. Початково дехто проходив службу в 210-му батальйоні. Згодом військові дороги розійшлися. Більшість і нині боронить українські землі на найгарячіших ділянках лінії фронту.

У зв'язку із досягненням граничного віку перебування на військовій службі певна кількість учасників бойових дій звільнена з лав ЗСУ. Нині вони займаються волонтерською діяльністю.

У механічній майстерні приватного підприємця Петра Коптяєва – ветерана війни в Афганістані, захисника України – учасника російсько-української війни в складі 120-ї ОБРТО ЗСУ проводяться роботи для надання різної підтримки ЗСУ,

Ще двоє захисників з Вінниччини отримали високі нагороди.

Дорожжє.

Втрата сина.

забезпечують один з підрозділів рухомим складом.

Михайло Пилипенко – ветеран війни в Афганістані, захисник України, командир відділення 171-го батальйону 120-ї ОБРТО ЗСУ та Юрій Патраманський – учасник бойових дій, особа з інвалідністю в результаті війни, незважаючи на проблеми зі здоров'ям, протягом багатьох робочих днів ремонтують автомобілі для потреб Збройних Сил України.

На прохання командування одного з підрозділів 32-ї окремої механізованої бригади Збройних Сил України група вінницьких ветеранів війни в Афганістані взялася виготовляти деталі для будівництва оборонних споруд на східному фронті.

Друзі в житті, учасники бойових дій в Афганістані Петро Коптяєв – командир взводу тієї ж бригади територіальної оборони і ветеран війни, активний волонтер Григорій Цирканюк протягом багатьох днів у кузні виготовляли скоби для потреб фронту.

Також необхідно відзначити, що

до придбання матеріалів та їх транспортування долучилися й інші ветерани війни в Афганістані та волонтери Вінницької міської громади Анатолій Кондюк, Микола Галуган, Володимир Войтенко, Анатолій Перебитюк, Геннадій Копчук, Василь Нечипорук, Михайло Міхеєв, Петро Мельничук, Микола Мазуренко.

Учасники гурту військово-патріотичної пісні «Аскер» з його художнім керівником – учасником бойових дій в Афганістані Сергієм Котляревським організують благодійні концерти на теренах області та за її межами, а зібрані кошти направляють на потреби ЗСУ. Гурт зі своїми концертними програмами частий гість на передньому краї оборони України.

На жаль, не обійшлося без втрат, тому згадаємо загиблих побратимів.

Миротворець, член Гайсинської громадської організації ветеранів війни в Афганістані, сапер Сергій Коврига навчав бійців знешкодувати вибухонебезпечні предмети. Загинув 27 липня 2014 року під містом Лугутині Луганської області. Нагороджений орденом Богдана

Тульчин.

Зустріч з молоддю.

Допомога фронту.

Хмельницького III ступеня (по-смертно).

Василь Галєя (Чернівецька громада) підірвався на міні 19 серпня 2015 року поблизу міста Попасна Луганської області. Нагороджений медаллю «За відвагу» (Афганістан), відзнакою Президента України – орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Василь Бовкун (Калинівська громада) помер 1 квітня 2020 року. Поранення дало поштовх важкому захворюванню.

Олег Горбачук (Жмеринська громада) помер 1 серпня 2022 року в Одеському військовому госпіталі від поранення, несумісного із життям.

Олексій Нестеров (Ямпільська громада) загинув 9 жовтня 2022 року біля населеного пункту Садов Херсонської області.

Михайло Будяк (Могилів-Подільська громада) загинув 20 жовтня 2023 року в бою під селом Костромка на Херсонщині.

Іван Когут (Немирівська громада) загинув 20 березня 2024 року.

Микита Лапушанський (Вендичанська громада) 19 травня 2024 року помер у військовому госпіталі в Одесі.

Василь Стефанчук (Джулинська громада) загинув 19 травня 2024 року біля села Нескучне Харківської області, виконуючи бойове завдання.

Володимир Торбинський (Тулчинська громада) загинув 15 січня 2025 року поблизу села Залізний міст Новгород-Сіверського району Чернігівської області.

Віталій Бесараба (Ладжинська громада) помер 21 січня 2025 року.

Олександр Жуковський (Мурованокуріловецька громада) помер 2 лютого 2025 року.

Вічна їм пам'ять! Вітаємо всіх членів організації з 35-річчям спілки. За цей термін було багато зроблено, за що вам щиро сердечна подяка. Гуртуймося! Пам'ятаймо про загиблих бойових побратимів!

Тільки в єдності наша сила!
ПРЕС-ЦЕНТР ОБЛАСНОЇ СПІЛКИ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В АФГАНІСТАНІ.

Професія військового лікаря – це більше, ніж робота. Тут і високе покликання, і особливий світогляд, і своя корпоративна етика. А найголовніше – відповідальність перед людьми, які довіряють лікареві найдорожче – власне здоров'я.

Як все починалося

– Рафіку Ханафійовичу, народилися ви в невеликому шахтарському містечку і в дитинстві навіть не думали присвятити своє життя військовій стоматології...

– Це справді так. Мої батьки – і тато, і мама – свого часу закінчили технічні виші, працювали на інженерних посадах, були шанованими у нашому місті фахівцями. Дивлячись на батьків, я думав, що з часом теж піду їх стопами. Моє дитинство припало на прекрасний час: після такої важкої, кровопролитної війни в суспільстві панував колосальний настрій на позитив, на творення, люди відчували величезну спрагу знань, гарних вчинків, високих почуттів. Усе це знаходило свій відбиток у кіно, літературі, журналістиці – від усього тоді виходив позитивний заряд. Такий настрій повністю передався і нам, дітям.

У той період я мав безліч найрізноманітніших захоплень: багато читав, займався спортом, відвідував літературний і драматичний гуртки. Мені пощастило з викладачами – вчителі в школі було дуже цікаво, і я перебував серед перших майже з усіх предметів.

– А звідки у вас виник інтерес до медицини?

– До цього мене підштовхнув батько. Якось він поцікавився: «А як ти дивишся на вступ до медичного інституту?». І хоча така розмова стала для мене повною несподіванкою, поступово ця ідея прищепилась, і після закінчення школи я зробив спробу вступити до медінституту.

І тут припустився двох помилок. По-перше, мені не варто було їхати до Казані – на батьківщину батька. На той час у Татарії існувала 50-відсоткова квота на прийом абітурієнтів титульної національності (про це я дізнався вже пізніше). А другу помилку я зробив, одягнувши на іспит дуже модний на той час костюм.

Шанси іногороднього абітурієнта-татарина стати студентом були й так невеликі, а тут ще мій зовнішній вигляд викликав сильне роздратування одного з викладачів. На іспиті з фізики він став заганяти мене в кут питаннями, які виходили за шкільну програму. Не стримавшись, я вступив із ним у полеміку. У результаті він поставив мені двійку з предмета, в успішному складанні якого я не сумнівався. Повернувшись додому пригніченим, але незламним. Отямитися допоміг тато. Він запропонував мені роботу в шахті. І я став різноманітним маркшейдерського відділу. Там і розпочалися перші життєві випробування. Робота у шахті напружена, небезпечна, просто важка. У мене були

хороші керівники, вони допомогли адаптуватися в непростій обстановці. Причому одночасно успішно склав іспити до ще одного вузу.

– І який інститут був другим?

– Пермський сільськогосподарський – факультет ветеринарної медицини. Його довелось залишити – навчання у медвузі вимагало багато сил і часу. І ось коли у 22 роки я закінчив медінститут, то за всіма попередніми розкладами мав отримати розподіл на кафедру хірургічної стоматології свого рідного вузу (я бачив себе в щелепно-лицьовій хірургії, чотири роки пропрацював санітаром у базовій лікарні цієї кафедри), але... Вступили в дію інші, невідомі мені правила гри, і замість мене на кафедру опинилася випускниця лікаря – дочка одного з місцевих партійних працівників. Мене захлеснула образа, і багато в чому під її впливом я вирішив йти в армію «дворічником» – хотілося виїхати від цієї несправедливості якнайдалі.

– А у Пермському медінституті була військова кафедра?

– Так, звісно, і дуже сильна. На той час такі кафедри були в усіх медичних вузах. Багато наших викладачів були фронтовиками. Вони досить жорстко питали з нас по своїх предметах і при цьому говорили: «Якщо ви не засвоїте ці знання, то в реальному бою і постраждалим не зможете допомогти і самі загинете!». Пізніше – в Афганістані – я неодноразово згадував своїх вчителів добрим словом. В армії мені сподобалося – служба ладналася, у мене були непогані перспективи зростання.

– І все ж, відслуживши два роки, ви звільнилися в запас. Чому?

– Тут позначився вплив дружини. Її не влаштувало життя в забутому Богом гарнізоні, мої часті й тривалі відрядження (спочатку я два місяці проходив допідготовку, потім тривалий час був відряджений до госпіталю), відсутність можливості влаштуватися працювати за фахом. У результаті я розпрощався з армією та поїхав працювати лікарем-стоматологом у Магаданську область.

– Чому саме туди?

– Там працював мій товариш по інституту, який наполегливо кликав мене в ті краї: «Приїдь, тут дуже цікаво працювати». І я поїхав до Магадану. Працював у сільській амбулаторії, потім був призначений головним стоматологом району. Все, що стосувалося професії, заробітку, побуту, складалося чудово, але... Пили в тих краях, не знаючи міри, і хоча я намагався алкоголем не зловживати, згодом став усвідомлювати, що нічим хорошим моє перебування в Магадані не закінчиться. Треба було щось змінювати у своєму житті, і я вирішив повернутися до армії.

Служив у Примор'ї, на Курилах, у Південній групі військ, у Ленінградському військово-морському округі. Завдяки службі побачив багато цікавого, а часом і екзотичного, про що й сьогодні згадую із задоволенням. Чого тільки варті шість років служби на Далекому Сході, на Курильських островах! Так, там були свої проблеми, складні кліматичні та побутові умови. Зате найбагатша незаймана природа, привітні і дуже добрі місцеві жителі, цікава робота, тямущі командири. Я вдячний долі, що у моему житті був такий захоплюючий період!

Людина і час

Камалов Рафік Ханафійович – полковник медичної служби у відставці, Заслужений лікар України (1996), доцент кафедри щелепно-лицьової хірургії та стоматології Української військово-медичної академії, кандидат медичних наук (2007), член правління Асоціації стоматологів України, член Всесвітньої організації стоматологів (з 2009 р. – член комісії з розвитку стоматології – FDI та комісії з контролю якості стоматологічної допомоги). Академік Міжнародної академії комп'ютерних наук і систем. Автор багатьох наукових праць, співавтор двох наукових монографій. Голова правління Печерської районної у Києві організації УСВА.

Народився 21 листопада 1950 року в місті Кізел Пермської області. Освіта: Пермський державний медичний інститут, спеціальність – лікар-стоматолог (1973), Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка, спеціальність – міжнародні економічні відносини (1999), Українська академія державного управління при Президенті України, магістр державного управління (2002).

Після закінчення середньої школи (1968) протягом року працював різноманітним маркшейдерського відділу у шахті міста Грем'ячинськ, потім навчався в інституті, з 1973 по 1975 рік служив у Радянській армії. Після звільнення в запас працював у Ольській райлікарні Магаданської області лікарем-стоматологом, а потім знову пішов до армії, де прослужив до 2005 року. Починав службу лікарем-стоматологом танкового полку, завершив – головним стоматологом МО України – начальником Центральної стоматологічної поліклініки, яку очолює і після виходу у відставку. Служив у Середньоазійському, Далекосхідному, Ленінградському військових округах, Південній групі радянських військ. За час служби здійснив понад 100 стрибків з парашутом.

У 1987–1989 роках проходив службу в Республіці Афганістан (лікар медпункту мотострілецького полку, лікар-фахівець ортопедичного відділення, начальник зуботехнічної лабораторії, заступник, а потім начальник стоматологічної поліклініки в Кабулі).

У 2010 році призначений тимчасовим виконавцем обов'язків директора Військово-медичного департаменту МО України.

Нагороджений орденами «За службу Батьківщині у Збройних силах СРСР» III ступеня (1988), «Афганська зірка» (1988), орденом Червоної Зірки (1990), відзнакою міністра оборони України «Знак пошани» (2009), орденом Богдана Хмельницького III ступеня (2013), орденом «За заслуги» III ступеня (2019) і багатьма медалями.

Володіє українською, російською, англійською, угорською, татарською мовами.

ПОКЛИКАННЯ – ВІЙСЬКОВИЙ

Головне – зберегти життя пораненим

– А як опинилися в Афганістані?

– На той момент я служив лікарем-стоматологом медичного пункту окремої десантно-штурмової бригади у Ленінградській області. Служба складалася вдало і мені

навіть оголосили, що я перший претендент на посаду начальника стоматологічного відділення у шпиталі. І тут дзвінок із управління кадрів: «Прийшла рознарядка відправити лікаря до Афганістану. Поїдете?». Я уточнив: «На посаду начальника відділення?». «Ні», – відповів кадровик, – лікарем медичного пункту мото-

стрілецького полку». Ну, що тут скажеш? Це не той випадок, коли торг квартири, Швидко закінчив ремонт квартири, перевіз до неї родину і за місяць билетів до Кабулу.

Наш полк забезпечував охорону перевалу Саланг і 110 км ділянки дороги Даші-Баграм. Близько 50 застав, понад 70 виносних постів, тисячі машин на маршруті, щоденні обстріли постів і колон. Роботи було непочатий край, виїжджати на застави для надання медичної допомоги доводилося майже щодня, а іноді й по кілька разів на день. Одному треба зробити перев'язку, іншому – зашити рану, третьому – накласти іммобілізацію, четвертому – полікувати зуби. Доводилося бути фахівцем на всі руки.

Ніколи не підраховував, але думаю, що через Саланг проїхав не менше тисячі разів.

ДВА РОКИ АФГАНСЬКОГО ВІДРЯДЖЕННЯ

ЩО ЗГАДУЄ про Афганістан Рафік Камалов, навіть тим, хто знає його давно, сказати важко. Можливо, свої перші відвідини застав і так званих виносних постів на висотках вздовж перевалу Саланг, куди потрапив служити лікарем полкового медпункту, можливо, жорстокі навіть за афганськими мірками бої під Рухою і свій перший бойовий орден, а, можливо, чорний день 27 червня 1987 року, коли в медпункт одночасно привезли кількост поранених... Два

зати – за правилами бою лікар-стоматолог стає асистентом хірурга, особливо при операціях в області голови. А на війні як на війні, доводилося займатися і вогнепальними переломами кічків, і наскрізними пораненнями в живіт, у груди та ще багато чим ніби й не за профілем. І все це не в тиші тилового госпіталю, а часто під ворожим обстрілом саме на полі бою. Тож автомат довелось тримати в руках не менше, ніж скальпель. Якщо не більше...

роки його афганського відрядження вмістили стільки, що згадувати – не перезгадати.

– Морально я був готовий на всі сто, оскільки більшість десантників на той час, на початку 1987-го, добре знали, що таке Афган, і коли почули про моє нове призначення, вели зі мною справжні інструктажі. Потрапив служити лікарем медпункту полку, що стояв на перевалі Саланг. Через два дні побачив перших загиблих – як згодом з'ясувалося, обох юних солдатиків зарубали мотиками, коли ті необережно зайшли в якийсь кишлак. Звичайно, побачене і обурило, й насторожило, але й змусило замислитися: коли так, ця війна надовго.

Наскільки справедливим є вислів, що з війни не повертаються ніколи? Мабуть, що так, погоджується він, бо й сам відчув це на собі. Хоч і воював далеко не жовторотим, і як лікар, розумів багато чого, але ще довго після повернення, за його словами, «штурмило». Про молодих недосвідчених хлопців і говорити нічого.

Хтось подумає: все одно медикам на війні хоч трохи, а легше... Як ска-

На перевалі Саланг, 1987 рік.

– Якось стояли в «пробці» за 45 км від місця дислокації, я сиджу на броні, а повз проходить хлопчик: «Привіт, лікарю! Як справи? Дай бинта...», – згадує Рафік Ханафійович. – Запитую, звідки знаєш, що я лікар? Всі знають, відповідає...

Після виведення військ з Афганістану в 1989 році Камалова перевели на службу в тодішній Київський вій-

ськовий округ на посаду начальника стоматологічної поліклініки. І хоч кликали неодноразово в Росію, в ту ж Військово-медичну академію, залишився в Україні. У 1992-му прийняв присягу на вірність українському народу.

Та Афган не відпускає – Рафік Камалов очолює Печерське районне відділення Київської міської Спілки ветеранів Афганістану, допомагає ветеранам війни і військово-службові, бере участь у військово-патріотичному вихованні молоді.

ЛІКАР

– Ви прибули до Афганістану в 1987 році, коли 40-а армія продовжувала зазнавати великих втрат. За рахунок чого їм вдалося скоротити вдвічі наступного, 1988-го?

– Новий командувач Борис Всеволодович Громов дуже жорстко поставив питання про збереження життя військовослужбовців. І вже через рік ми побачили результати цієї турботи про людей.

Незважаючи на те, що війна в Афганістані тривала вже восьмий рік, організація евакуації поранених досі залишалася проблемним питанням. Спеціальних медичних БТР тоді не було, а гелікоптери через різні причини не завжди могли своєчасно вивести поранених. Там, в Афганістані, я переконався у перевагах спеціалізованої допомоги, коли пораненого з поля бою, минаючи санбат, доставляють прямо до Кабулу, а звідти – до Ташкента, Ленінграда або Москви, де є можливість надати допомогу на найвищому професійному рівні.

Це дозволяло зменшити втрати, та й виявлялося досить ефективним з погляду здешевлення лікування. Адже мати на кожному етапі надання медичної допомоги лікарів високого рівня та всіх необхідних спеціальностей досить затратно. Коли ж допомога надається у спеціалізованих клініках, лікарі працювали з максимальною результативністю, а це, до того ж, мінімізувало витрати на лікування.

Навантаження на медперсонал в Афганістані часом було величезним. Я згадую 27 червня 1988 року, коли до нашого медпункту привезли так багато поранених, що до кінця дня дві медсестри знепритомніли.

Тоді протягом доби з щелепно-лицьовими пораненнями було одразу двоє хлопців. Одного з них вдалося врятувати, а другий (він був із Донецька), на жаль, згодом помер у шпиталі. У нього куля увійшла в шию і застрягла біля сонної артерії. Розриву артерії не сталося, але кров із неї поступово підсохувалась. З підручного матеріалу – двох дощечок від снарядного ящика – я за допомогою штиків-ножів зробив пристосування, яке дало можливість накласти на шию джгут та зупинити кровотечу. Але поки його везли до санбату, а потім до Кабулу, час було втрачено. Мужній був хлопець. Він ще мене заспокоював: «Ви не хвилюйтеся, лікарю, я сильний – витримую!». Ніколи не забуду цього солдата...

В Афганістані я фізично відчув, наскільки важливо мати гарне ме-

дичне забезпечення, всебічно підготовлених медиків, своєчасно організувати евакуацію постраждалих. І сьогодні одну зі своїх мійсій я бачу в тому, щоб забезпечити підготовку великої кількості лікарів, здатних, якщо знадобиться, успішно діяти у найекстремальніших ситуаціях.

Не боятися відповідальності

– Ставши директором департаменту МО України, ви звалили на себе відповідальність за вирішення тих численних проблем, які накопичувалися у військовій медицині понад двадцятиліття. Чому ви, і так успішний лікар і керівник, погодилися на таку клопітку посаду?

– Тому й погодився, що не лише добре знаю про ці проблеми, а й бачу, яким чином можна поправити ситуацію. У мене такі є чималі й до того ж позитивний досвід організації медичного забезпечення на полковому та дивізійному рівні, організації стоматологічної служби, керівництва поліклінікою. Коли я, ще майором, 1989 року приймав її, це була одна з багатьох радянських військових поліклінік, а сьогодні – одна з найкращих стоматологічних установ нашої країни. І, мабуть, доля не випадково дала мені таке серйозне випробування, як керівництво військовою медициною. До того ж, я не один. Поруч дуже грамотні колеги, деякі з них і в Афгані були та й у Чорнобилі з перших днів працювали.

Основну проблему я бачу в тому, що хоч ми зберегли та розвинули шпитальну ланку, а ось до всебічного вирішення медичних питань у військових частинах руки якось не доходили.

– У розвиток теми навчання: у вас три вищі освіти та понад сто сертифікатів про закінчення різних курсів удосконалення...

– Лікар – це та професія, де треба постійно працювати над підвищенням свого рівня освіти. На певному етапі я зрозумів, що знань основ економіки вже не обійтись, і в званні полковника знову сів на студентську лаву, а пізніше ще й Академію державного управління закінчив.

Спочатку намагався вникати в ці нововведення сам, але потім зрозумів, що мене не вистачить, і ми почали розширювати коло фахівців нашої Центральної стоматологічної поліклініки Мінборони, які пройшли відповідне навчання. При цьому, складаючи гроші, і часом чималі, у підготовку медперсоналу, прагнули досягти максимального ефекту: після повернення з навчання на ш-

фахівець проводив заняття з рештою співробітників поліклініки. Це значно підняло загальний рівень медперсоналу й водночас дозволило суттєво окупити витрати на навчання.

Нові виклики

З початком широкомасштабного вторгнення РФ в Україну він відмовився залишити Батьківщину, хоча мав на це юридичне право. Громадянська позиція, офіцерська честь не дозволили Рафіку Камалову, очільнику Печерського районного відділення Київської міської Спілки ветеранів Афганістану кинути напризволяще і своїх підлеглих, і свою країну у важкі часи.

Після участі в подіях Майдану й Революції Гідності члени ветеранської організації та бойові побратими Рафіка Камалова вирушили в район проведення АТО. Ветерани ведуть активну волонтерську роботу та патріотичне виховання молоді, всіляко сприяють посиленню всеосяжного національного спротиву України російським окупантам.

Широкомасштабна війна принесла Заслуженому лікарю України Рафіку Камалову нові виклики в медичній площині. Військовий медик не міг відмовити своїм колегам у допомозі, за якою вони звертаються до нього. Маючи багатий досвід та широкі партнерські стосунки з колегами за кордоном, кандидат медичних наук Рафік Камалов надав чимало професійних консультацій. Американські колеги-лікарі також доєдналися до консультування українських військових медиків дистанційно.

Його авторитет у вітчизняних і міжнародних партнерів дозволив організувати лікування та подальшу реабілітацію важкопоранених українських захисників у Сполучених Штатах Америки. А на фронт військовий медик Рафік Камалов разом із партнерами передав автомобілі підвищеної прохідності, які закупив за кордоном.

– Живий організм нашого суспільства, його Збройних Сил має високий імунітет проти пугінської зарази. Війна загартує його. Пам'ятаймо, що від кожного з нас залежить перемога, – переконаний Рафік Ханайфійович. – Зміцнення фізичного, ментального та духовного здоров'я, безперечно, сприяє нашій перемозі.

**Розмовляли
Сергій БАБАКОВ,
Олександр БІТНЕР і
Анатолій БАЛЬЧОС.**

ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ПОРАНЕНИХ

У Київській області запрацювала сучасна ортезно-протезна лабораторія, яка забезпечуватиме повний цикл реабілітації та протезування для військових і цивільних, що потребують відновлення після поранень.

У КИЇВСЬКІЙ обласній клінічній лікарні відкрили ортезно-протезну лабораторію, що дозволяє виготовляти протези та ортези безпосередньо в медзакладі.

«Це важливий крок для регіону. Лабораторія дозволяє проходити повний цикл – від консультації та терапії до виготовлення засобів реабілітації на місці», – говорить очільник КОВА Микола Калашник.

За його словами, за дев'ять місяців 2025 року в медзакладах області провели 413 ампутацій кінцівок серед військових і цивіль-

них, що формує значний запит на реабілітацію та протезування.

У Київській області проживає понад 84 тисячі ветеранів, з яких 13 тисяч мають інвалідність і потребують реабілітаційної підтримки.

На Київщині вже працює центр національної мережі RECOVERY, діють реабілітаційні модулі у Васильківці, Славутичі, Обухові та Богуславі, а в лікарнях облаштовані «Палати Героїв». Також реалізується програма «Ветеранський спорт», яка допомагає пораненим оборонцям повертатися до активного життя.

Патріотичне виховання

В ГОСТЯХ У ВЕТЕРАНІВ

Напередодні дня Збройних Сил України старшокласники Михайлоцького ліцею разом з викладачем Володимиром Фіалчуком побували в Шепетівській СВА і мали змогу на практиці засвоїти теоретичні знання, які отримали в стінах ліцею.

КЛУБ «АФГАНЦІВ» – це місце, де збережено пам'ять, мужність і справжнє військове братерство. Саме тут можна відчутися і побувати в атмосфері, в якій формується сила духу та любов до Батьківщини. У музеї спілки, розглядаючи експонати часів війни в Афганістані, ліцеїсти побачили чим захищали наші воїни південні кордони колишнього СРСР, мали змогу потримати в руках артефакти того часу. Це була не просто екскурсія, а урок мужності, який допомагає учням зрозуміти цінну міру, усвідомити роль воїнів у долі країни, відчуття гордості за тих, хто захищав і захищає країну сьогодні. Одночасно ліцеїсти впізнавали своїх земляків, яких побачили на світлинах і які нині живуть поряд з ними.

Діти уважно слухали розповіді ветеранів двох воєн – Афганської – Віталія Метельського та сучасної – Богдана Богданова. Хоча ветерани воювали в різний час і на різних посадах (Віталій – медик, Богдан – артилерист), в їхніх розповідях перекликалося спільне: військове братерство, любов до Батьківщини.

Учні провели практичні заняття з розбирання та складання автомата Калашнікова та позмагались хто краще засвоїв теорію і практику. Вони подякували ветеранам за гостинність, щирість і готовність поділитися досвідом.

Уклінно дякуємо воїнам ЗСУ за можливість жити і навчатись. Разом виховуємо покоління, яке шанує свою історію та вірить у перемогу.

**Володимир ПИПІЧ,
член Шепетівської СВА, учасник бойових дій в Афганістані.**

НАВЧАЮТЬ ЗАХИСНИКІВ

У Знам'янській МО ТСО України провели національно-патріотичний захід міської територіальної громади до Дня Збройних Сил України, організований спільно з відділом освіти, молоді і спорту виконкому міськради та в рамках співпраці з міським центром професійного розвитку педагогічних працівників.

ПРОГРАМА складалася з чотирьох етапів: спорядження магазину автомата, стрільба, навчальний етап «Вибухнебезпечні предмети».

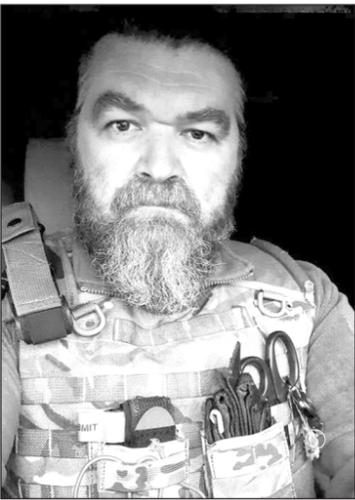
Суддями на рубезжах були ветерани війни в Афганістані, учасники бойових дій російсько-української війни Олександр Щедрін, Євген Чайка, заступник голови міської організації УСВА Олександр Мазур і ветеран сучасної війни Євген Шиндирик, спеціаліст відділу освіти, молоді і спорту Ігор Крижановський.

Після практичної частини Володимир Колібіденко розповів про правила безпеки під час виявлення вибухонебезпечних предметів.

У загальному підсумку представники ліцею «Крила України» вибороли перше місце, друге розділили команди ліцею імені Тараса Шевченка та ліцею «Дивосвіт», на третьому – команда ЦДЮТ Знам'янської міської ради.

Вітали переможців та учасників змагань заступник Знам'янського міського голови з питань діяльності виконавчих органів Ліана Пересадченко, головний спеціаліст відділу освіти, молоді і спорту виконкому міськради Тетяна Попова, голова Знам'янської міської організації ТСО України воїн-«афганець» Володимир Колібіденко.

Храм душі нашої

оживилась розмова, якісь компліменти, але касирка авторитетно переговорила всіх: «Де там живе? Нема нікого, всі тікають, не буде життя». Проте ця мінорна промова розірвала нова відвідувачка магазину, яка так оптимістично звернулася до всіх: «Друзі, а в цьому магазині є кришки для консервації?».

Значить, живемо, до зими готуємось, віримо і сподіваємось, що росіяни не дійдуть, не знищать, не розрушать. А нашим воїнам стане сили стримати орду.

4 листопада. Вже два дні активно гуде сторона фронту. Якісь реактивні дрони з завиванням пікірування обрушилися на іншу сторону нашого населеного пункту. Технології нові, а звук пікіруючого з прискоренням мотору майже повною мірою нагадує класичне озвучення фільмів про Другу світову війну.

Сьогодні похмурий ранок був передожений осіннім сонцем. І ось перед

дрон з запалюючим припасом... Горіло все... ми вилили всю воду... За нами почали полювати інші безпілотники... Зрештою... Вижили не всі...». Виговорившись, боєць тихоною додав: «Він був хорошим хлопцем... але ми не змогли».

А ближче до обіду на село чи його околиці знову лягли шість авіабомб. Для дронів туман – це перешкода, а авіація гупо б'є з висоти по координатах: є там мирні люди чи нема – в них просто смертоносні цифри координат...

13 листопада. Відїхали достатньо в тилловий населений пункт. Як завжди, біля магазинчиків, шиномонтажу, автомаїстерень і «шаурмічок» багато людей. Рух транспорту дорогою. Загалом – гамір життя. Приходить повідомлення, що в нашу сторону летять шахеди. Пара хвилин – і ось над нами серед білого дня, намотуючи кола, один за одним з'являється кілька ударних безпілотників.

ЗАПИСКИ З ПОТЯГУ

НЕ МОЖУ зловити й зодягнути в словесну форму почуттів і відчуттів у своїй черговій ротації медваку. 245 днів. Уже нічого не вражає, вже ніяких особливих реакцій. Просто інші умови життя, інший графік життя, інші обставини. Але без емоцій. Ніби просто робота, тільки з неймовірно великим відсотком травматичності та летальності. Якісь емоції природичність тягнути лямку, щоб лишень не перегоріти, не надірватись.

Як писав класик ХХ століття, що це спочатку хотілось усім розповідати про власний досвід осмислення і проживання біди і трагедії. Та з часом розумієш, що все менше людей цікавить ця тема, все більше оточуючих уникають теми війни (сподіваючись, що, не говорячи про неї, вона сама зникне). І зрештою, твій досвід трагедії лишається тільки твоїм власним тягарем. Проте цей тягар не може розчавити, бо є Той, хто допомагає його нести...

Якби ж ви знали, як солодко ставати на молитву тут, під акомпанемент виходів/приходів, як щиро бажаєш усім усяким гараздів, як хочеться усіх закрити своїми обіймами-крильми.

Всупереч звиканню до війни, до її рутини, постаріюсь привідкрити певні штрихи для майбутніх спогадів.

Ви бачили як вмирають міста і великі селища? Ще в червні це був великий населений пункт з базарами, магазинами, автомаїстернями, і, голівне, з дітьми і людьми. Це була середина літа, і біля піцерії та піржкових магазинчиків юрилася черга спокуючих смачними ароматами свіжої випічки. Наприкінці жовтня майже все закрито та заглушено фанерними щитами. Нема запашної кави, нема жвавих розмов під магазинами та аптеками. Тільки поодинокі перехожі старшого віку. На базарчику ще відкрито дві-три точки, де по собівартості дорозпродаються промислові товари і канцелярія. Через відсутність світла в одному магазинчику збиралася черга з трьох відвідувачів. На що хтось зауважив: «Дивіться, черга в магазині! Значить, місто живе!». На ці слова

полуднем на селище обрушилася злива авіабомб... На звуки ствольної артилерії звертаєш увагу за інформаційним принципом: прихід/вихід. А от авіабомби, зловісні КАБи... Це така мерзеницька. Свист, шестистіння і потужний вибух. За кілька хвилин три удари по чотири бомби. Перша розірвалася за кілька сотень метрів, піднявши стовп диму. Інші впали по різні сторони села.

У цей же час нагло над головами дзижчав розвідник-навідник. Вже давно знана тактика мерзених рашистів: вдарити по населеному пункту і дивитись, хто і звідки прибіжить на допомогу... Кровожерлива орда. Так хочеться сказати отим класичним літературним жаргоном: болячок вам на всі печінки...

Сьогодні фронт двигить вибухами... Дай, Боже, мужності нашим оборонцям.

9 листопада. Шалений туман вкрив землю. Навіть дронів не бачить ніяка «чуйка». Нельотна погода, а отже момент евакуації поранених. Можна спробувати. Адаже деякі поранення, контузії і т.п. дехто казав ще тиждень-два тому. Відповідно у нас робота.

«Ми вийшли!», – заїкаючись, сказав поранений солдат. Поки підводили його до евака, на вулиці зашуміли колеса іншого авто. Цей поранений хлопчина здригнувся на звук. Його зіниці видавали переляк. «Що це? Атака?»... За пару секунд, голосно говорячи та пояснюючи все, що чується і бачиться, вдається заспокоїти бійця. Очікуючи на інших поранених, не поспішаючи, він продовжує розмову, яка, вочевидь, його заспокоює: «Вийшли... дрони були весь час над нами... один відлетів, інший прилетів. Ми отримали наказ вийти з бліндажа і забрати одного пораненого – в нього були ноги перебиті скидами боеприпасів. Але згодом на нашу позицію сів

У цей момент не тільки чуєш противничий звук дзижчання «мопеда», а й бачиш його одне коло, друге коло. Що скажу? Поцілити в нього реально тяжко. Тому вогневим групам і бійцям ППО низький уклін за майстерність та вправність. Дякую за захист.

14 листопада. Наша робота в басейні річки Вовча, яка тече практично в центрі історичного Дикого Поля. Енциклопедичні відомості вказують на різні варіанти назви цієї річки, мовляв, чи то вода не надто придатна, чи то дійсно вовки тут водилися.

Проте ми по-справжньому побачили вочевидь цієї території, і проявляється вона в густому-прегустому тумані. Він з'являється раптово, просто стіною. У ньому зустрічний транспорт можна побачити за 30-50 метрів, не раніше. Якщо ж треба повернути ліворуч, то цей поворот зі сторони руху майже не видно. І що цікаво, виїжджав з цього туману так само раптово. Просто кілька кілометрів стіна імлі, в якій боїшся згубити сільську староасфальтовану дорогу під ногами, не те, що стежину якустю.

Зрозуміло, що в часи кочовиків та козацької слави в цьому тумані могла сховатися не тільки залога розвідни-

ків, а й великі загони вершників чи навіть орда. Відповідно, й утаємничених історій міг породити цей туман безліч... І цього разу цим туманом в нашу сторону суне московська орда... Басейн Вовчої річки інколи по-вовчому страшний.

І знову авіабомби та ударні шахеди лягають десь неподалік...

17 листопада. У хатинці, де нас розмістили на цей місяць, лишилася шафка з кількома полицями книг. Крім літературної художньої класики, там був ряд новітніх історичних і фентезійних романів. А оскільки значна частина нашого часу йде на очікування, то в мене була можливість почитати себе художньою літературою. (Коли вариться лише в професійній, науковій прозі, так інколи смакують фентезі та історичні вигадки).

Та в кожній казці, кожній вигадці є лише частка казки, а решта – наша реальність. І в багатьох цих історіях спільним є поведінка людини в прагненні своїх життєвих висот. Спочатку людину сподвигають здорові амбіції, бажання самореалізації та суспільного блага. Та тільки досягнувши бажаного (різними способами, і чесними, і не дуже), людина усвідомлює, що амбіційних у світі багато. Тому замість праці для блага ближньому (що й передбачає чи то статус, чи то посада, чи то призначення), людина всі свої сили прикладає для самовиживання і самозбереження себе і своїх...

Така вона, реальність монархів, правителів, лідерів, керівників всіляких мастей і штибу... Звичайно, це прикривається гарними словами, гаслами, моралізаторством, але мета одна – їхнє самовиживання, а не благо когось...

Ось і вся геополітична конспірологія, от і вся логіка поведінки «великих»... Просто самовиживання під соусом прекрасних слів...

20 листопада. Сьогодні КАБ поцілів в один з медичних автомобілів підрозділу, якому ми допомагаємо. Медевак їхав по логістичних цілях. Їхав «нашою» щоденною дорогою. Медик – на щиті, за водія борються лікарі...

Ми жили по сусідству, разом об'їжджали побут, шуткували чия черга їхати. І ось серед білого дня їх не стало. Літак відпрацював по заданих координатах, вбивши не цифри, а кращих людей, одностудців і одновірців... Реально в селищі дуже мало цивільних, дуже мало військових, адже це та відстань, що може називатися kill-зоною для безпілотників. Проте росіяни просто зносять квадратами усе живе, вони йдуть, летять, ідуть, повзуть, щоб вбити і знищити...

Між країнами вже не кордон, не лінія бойового зіткнення, не оборонна лінія. Між нами рів, залитий кров'ю прекрасних людей...

Увечері того ж дня на дорозі на-

шого маршруту горіла машина. Ми поверталися через 40-50 хв, полум'я загасло, і кілька бійців пакували мішки з загиблими. Ось такі вони, прифронтові дороги.

22 листопада. Про небо. Колись небо зачаровувало, дивувало, вабило, надихало, сповнювало мрії, заспокоювало і навіть заколисувало. А вечірне небо... Воно ж манило своєю бездонністю. Геометрією своїх зірок воно допомагало долати кілометри розлук, адже дві пари очей, звернені до сузір'їв, торкалися вмить один одного... Скільки пісень, скільки віршів, скільки присвят возвеличували небо... І от зараз я його боюсь, бо з неба чигає смерть...

За кермом, попри дорожню уважність, головою крутиш в усі шпарини, щоб вглядіться у даль, в узбіччя, в екран «чуйки», чи нічого не летить. Увечері навіть до вітру не йдеш, доки не прислухаєшся до неба... А воно регулярно дзижчить, і дзижчить смертю.

26 листопада. Багато роботи, кілька рейсів евакуації. Дорогою знову на екрані з'являється картинка з фрудрону, а отже десь неподалік росіяни полюють чи то на нас, чи то на когось. Швидко втікаємо, увімкнувши все, що можна.

А ввечері ще один тяжкий... Зі своєю роботою я навчився справлятися, тому скажу, що у захваті від роботи лікарів. Вони дійсно борються за життя на межі, стабілізують, організують транспортування. Одночасно докладається кров, медичні препарати, забезпечується дихання. І все це на швидкості в темну пору доби... Мій екіпаж, та й усі медики, ви супер. Дякую!!!

245 днів на війні. У скрині життєвого досвіду вже Борова, Часів Яр, Рай-Олександрівка, Юнаківка, Андріївка-Клевцово (Іскра), Покровське... Нічого не вражає, на все реагуєш без емоцій, просто працюєш, живучи у «днях сурка». Просто робота, просто виконання обов'язків, з бажанням справитись з поставленими завданнями, а згодом і покращити швидкість, вправність, злагодженість...

Розумію, що війна вкрала не тільки час, не тільки багато мрій. Війна вкрала емоції. Я не люблю море після фільтраційного табору; я не люблю небо через дрони і КАБи; я не люблю відеоекрани, бо в них яскрава переохлопана відеокартинка вбивчого дрона; я не люблю густий туман, бо дорога стає в рази небезпечнішою... В мене тепер так багато: не люблю. Вкрадені війною емоції – вкрадене війною життя.

Проте це є те, що люблю!!! Люблю бачити щасливих, накормлених членів свого екіпажу (а готувати їсти для них я дуууже люблю). Люблю бачити вдячних бійців, яких доправили до лікарні. Люблю бачити прекрасних людей, які вміють жертвувати собою. Люблю людей, які вміють любити. А ще живу надією, що любов до людей відродить в мені любов до неба, до моря, до дороги, до погоди. Живу надією, що любов між людьми відродить кольори життя.

Дякую ПДМШ за довіру. Дякую бойовим побратимам за честь допомогти. Дякую сім'ї та родині за терпіння. Дякую вірянам Воскресенського храму пам'яті загиблим та ветеранам Афганістану за всесторонню підтримку.

P.S. Фото не похмури, а в очікуванні відродження кольорів життя.

Сергій ЮЩИК,
волонтер, настоятель
Афганського храму, проректор
Київської духовної академії
і семінарії.

Благодійність

ГОСТИНЦІ ДЛЯ ЗАХИСНИКІВ

ЦЬОГО ДНЯ КОЖНОГО, хто тримає фронт, наше мирне небо, даючи нам змогу працювати, вчитись, творити красу навколо себе, вітають вдячні українці і намагаються потішити подарунками, які їм необхідні.

Волонтерська група у складі священників отця Данііла, отця Володимира, прихожанина В'ячеслава на чолі з військовим волонтером протоієреєм Федором Вересюком з благословіння настоятеля храму Віри, Надії, Любові та їх матері Софії

Кожен з нас на свято чи день народження мріє отримати хоч маленький подарунок. 6 грудня ми відзначаємо день Збройних Сил України. Наші захисники теж мріють про душевне тепло та увагу.

протоієрея воїна-«афганця» Анатолія Вересюка у цей святковий день мали змогу і честь відвідати всім бойових позицій наших захисників на Донеччині.

Довга дорога на схід, вітер, холод – усе це ніщо поряд з тим, як щиро зустрічали воїни на передовій гос-

тей. Їхня втома, стійкість, сила духу, гумор – усе втілюється в одну велику історію незламності, яку творить Українська Армія щодня.

Завдяки небайдужим людям, захисникам було передано смаколики, теплі речі, необхідне спорядження, акумулятори, зарядні станції, маскувальні сітки тощо. Всього близько 8 тонн вантажу.

Найцінніше, що привезли волонтери воїнам, – це людське «дякую» і відчуття, що вони не самі. Сьогодні ми дякуємо всім, хто допомагає збирати необхідне: речі, продукти, кошти, паливе, хто допомагає транспортом, усім, хто не залишається осторонь цих подій. Нехай Господь береже наших воїнів! Повертайтеся, дороги наші брати, батьки, рідні живими!

Слава Україні! Героям Слава!

Володимир ПИПІЧ,
член Шепетівської СВА,
учасник бойових дій
в Афганістані.

ТТ
ТРЕТІЙ ТОСТ
Ідентифікатор медіа
R30-03455.

Газета заснована у липні 1991 року

ЗАСНОВНИК: УКРАЇНЬСЬКА СПІЛКА ВЕТЕРАНІВ
АФГАНІСТАНУ (ВОЇНІВ-ІНТЕРНАЦІОНАЛІСТІВ)

РЕДАКЦІЯ НЕ ЗАВЖДИ ПОДІЛЯЄ ПОЗИЦІЮ АВТОРІВ І НЕ МАЄ МОЖЛИВОСТІ ПОВЕРТАТИ РУКОПИСИ. ЛИСТУВАННЯ З ЧИТАЧАМИ – НА СТОРІНКАХ ГАЗЕТИ. ЗА ТОЧНІСТЬ І ДОСТОВІРНІСТЬ ВИКЛАДЕНИХ ФАКТІВ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕСЕ АВТОР.

НАША АДРЕСА:
01054, М. КИЇВ, ВУЛ. ЯРОСЛАВІВ ВАЛ, 36Е.
ТЕЛ. 272-47-45, ФАКС 272-50-42.
E-MAIL: USVA2007@UKR.NET
САЙТ: WWW.USVA.ORG.UA

ГАЗЕТУ ВІДРУКОВАНО У ДРУКАРНІ
ФОП КЛЮЧУК С. М., МІСТО ЧЕРНІВЦІ,
ВУЛ. ЗАВОДСЬКА, 37.
Тираж 2000. Зам. 1505.
ІНДЕКС 30224.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

